

YENİLENEN PSİKOSOSYAL DESTEK PROGRAMI

BAHÇELİEVLER ŞEHİT SIDKI KARA İLKOKULU
Rehberlik Bülteni

DÜNDEN BUGÜNE PSİKOSOSYAL DESTEK PROGRAMI

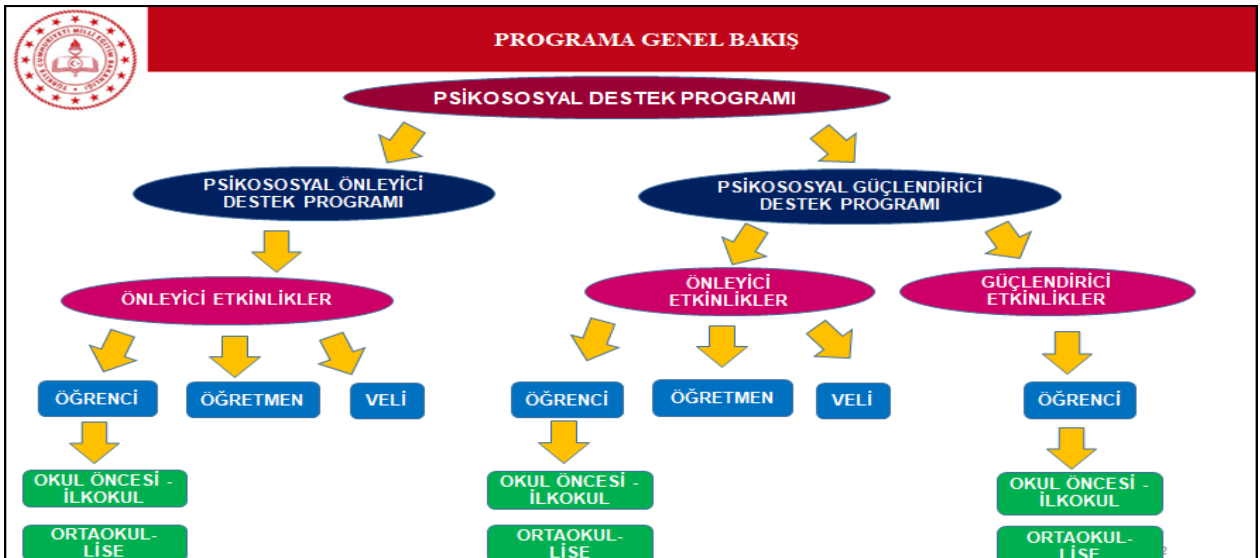
08/12/2019

Sayı: 13

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerinden sonra birçoğumuzun yaşamı önemli ölçüde değişmiş, yaşananlar sonrasında psikososyal destek programlarına ihtiyaç duyurulmuştur. İhtiyaçlar doğrultusunda 2001 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği ile deprem, sel, kaza gibi toplumsal travmatik sonuçları olan olaylarda kullanılan «Psikososyal Destek Programları» geliştirilmiştir. 2001 yılında geliştirilen ve yıllardır kullanılan psikososyal destek programları toplumsal, kültürel ve teknolojik değişikliklere paralel olarak yenilenmediği için uygulama süreci içindeki uyarlamalar uygulayıcıların kişisel danışmanlık becerileri ile sınırlı kalmıştır.

Mevcut programın zenginleştirilmesi ve kültürel bağlama daha duyarlı hale getirilmesi gereğinden yola çıkarak Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği ile 2001 yılında hazırlanan ve halen uygulanmakta olan psikososyal destek programlarının yenilenmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla Kasım 2017 tarihinde Psikososyal Destek Programlarının Yenilenmesi Projesi başlatılmıştır.

Yürütülen çalışmalar sonucunda Psikososyal Önleyici Destek Programı ve Psikososyal Güçlendirici Destek Programı (göç, terör, cinsel istismar, intihar, ölüm-yas, doğal afet travmaları) ve Psikososyal Destek Programı Uygulama Kılavuzu kitapları hazırlanarak basımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi hazırlanarak onaylanmıştır.

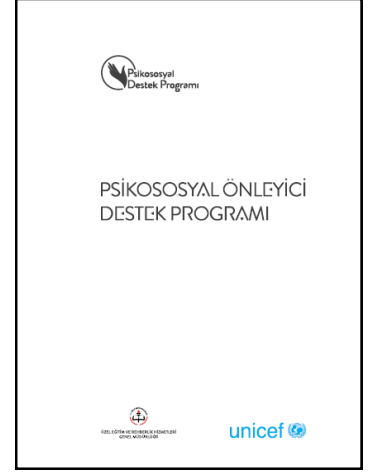
Psikososyal Önleyici Destek Programı Kitabı

• Önleyici kitapta, tüm travma türlerine yönelik **teorik bölüm** ve **etkinlikler** yer almaktadır.

• **Önleyici etkinlikler**; olaydan önce bireylerin olaya karşı hazır bulunuşluk düzeylerini artırmaya yönelik, baş etme becerilerini geliştirici, olayın bireyler üzerinde oluşturabileceği zararı azaltmayı hedefleyen etkinliklerdir.

Kitapta:

- 17 adet etkinlik (öğrenci-öğretmen-veli)
- 11 adet **özel eğitim** etkinliği (öğrenci-veli)
- 13 adet ısınma etkinliği olmak üzere toplam 41 adet etkinlik yer almaktadır.

Psikososyal Güçlendirici Destek Programı Kitabı

Güçlendirici kitap, 6 farklı travma türüne yönelik **6 ayrı kitap** biçiminde oluşturulmuştur. Oluşturulan kitaplarda yer alan travma türleri; **Doğal Afet, Ölüm-Yas, İntihar, Cinsel İstismar, Terör, Göç'tür.**

Güçlendirici etkinlikler ise; kişilerin duygularını ifade etmelerini, travmatik olay sonrası oluşabilecek stres tepkilerini anlamlandırmalarını, normalleştirmelerini, olumlu başa çıkma yöntemlerini kullanmalarını sağlamaya yönelik oluşturulan etkinliklerdir.

Psikososyal Destek Programı Kılavuzu

Kılavuz psikososyal destek programları kapsamında yürütülen hizmetlerin daha verimli sunulması için hazırlanmıştır .

Kılavuz ile Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce hazırlanan "Psikososyal Destek Programları" içerisinde yer alan etkinliklerin uygulayıcılar tarafından etkili bir biçimde uygulanması ve uygulamada birliğin sağlanması amaçlanmıştır.

Kılavuzda; Psikososyal Müdahale Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi, Mevcut Psikososyal Destek Programını Yenileme ve Yaygınlaştırma Nedenleri, Programın Hazırlanma Süreci, Etkinlikler Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar, Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrencilerle Yapılan Çalışmalarda Dikkat Edilecek Noktalar ve Etik İlkeler gibi başlıkların yanı sıra okullarda "Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi" tarafından akut dönemde/olayın hemen sonrasında yapılması gerekenler ile ilgili bilgilendirmelere de yer verilmiştir

Travma / Kriz ve Travmatik Olay

- **Travma/Kriz:** Zorlu, örseleyici ve/veya tehdit olarak algılanan durum ya da olaya bağlı olarak bireyin baş etme becerilerinin yetersiz kaldığı, kişisel iyilik hâlinin ve/veya psikolojik sağlığının bozulduğu, genellikle yoğun belirsizliklerin yaşandığı karmaşık süreci,
- **Travmatik Olay:** Ani, beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan, bireyin baş etme potansiyelini etkisiz kılan, kendisinin veya yakınlarının yaşamını, fiziksel/bilişsel/duygusal bütünlüğünü tehdit eden ve/veya toplumu etkileyen olayı/durumu, ifade eder.

Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale

Amaç:

Rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik iş ve işlemleri düzenlemektir.

Kapsam:

Doğal afetler ile kaza, ihmal, istismar, intihar, şiddet, savaş, terör ve göç gibi travmatik olaylardan önce, olay anında ve sonrasında gerçekleştirilen **psikolojik ve sosyal destek** sağlamak üzere sunulan hizmetlerin tümünü kapsar.

Psikososyal Destek Hizmetlerinde Görev, Yetki ve Sorumluluklar Yönergeye Göre Kimlere Verilmiştir?

- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- İl Millî Eğitim Müdürlükleri
- İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri
- Rehberlik ve Araştırma Merkezleri
- Okul Müdürlükleri
- Rehberlik Servisleri
- Öğretmenler

Yönergeye göre okulumuzda “Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi” kurulması gerekmektedir.

Psikososyal Destek Programı Uygulama Kılavuzu

Kılavuzda; Psikososyal Müdahale Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi, Mevcut Psikososyal Destek Programını Yenileme ve Yaygınlaştırma Nedenleri, Programın Hazırlanma Süreci, Etkinlikler Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar, Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrencilerle Yapılan Çalışmalarda Dikkat Edilecek Noktalar ve Etik İlkeler gibi başlıkların yanı sıra okullarda “Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi” tarafından akut dönemde/olayın hemen sonrasında yapılması gerekenler ile ilgili bilgilendirmelere de yer verilmiştir.

Etkinlikler Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar

- Önleyici etkinlikler; olaydan önce bireylerin olaya karşı hazır bulunuşluk düzeylerini artırmaya yönelik, baş etme becerilerini geliştirici, olayın bireyler üzerinde oluşturabileceği zararı azaltmayı hedefleyen etkinliklerdir.
- Önleyici kitaptaki öğrenci etkinlikleri sınıf/şube rehber öğretmeni tarafından, öğretmen ve veli etkinlikleri ise rehberlik öğretmeni tarafından uygulanır.
- Uygulayıcı, etkinliğe başlamadan önce aşağıdaki metne benzer bir açıklama yapmalıdır; “Bugün sizlerle bir etkinlik/çalışma gerçekleştireceğiz. Bu çalışmada paylaşımlarımız gönüllülük esasına dayalı olacaktır. Burada paylaşılan duygu, düşünce ve bilgiler kesinlikle aramızda kalacaktır. Burada bulunan herkes bizim için çok değerli ve paylaşımlarınız da çok anlamlıdır. Uygulama sürecinde birbirimizin düşünce ve duygularını yargılamayarak, birbirimize saygı göstermeliyiz.”
- Bu açıklama öğrencilerin gelişim dönemleri ve bilişsel düzeyleri göz önünde bulundurularak uyarlanabilir.
- Uygulanacak etkinlik, sınıfın seviyesi ve öğrencilerin geçmiş yaşantılarını göz önünde bulundurularak seçilmelidir.
- Uygulayıcı, hedef kitlenin gelişimsel özelliklerini, kademesini, uygulanacak etkinliğin içeriğini göz önünde bulundurularak ısınma etkinliklerini kullanabilir.
- Uygulayıcı, etkinlik esnasında öğrencinin geçmiş olumsuz yaşantıları ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek tepkilerine, olumlu geri bildirimler verebilmek için etkinlik kitabının ilgili bölümünde bulunan, konuya dair teorik bilgilendirme kısmını okumalıdır.
- Uygulayıcı, mümkün olduğunca etkinlik sırasında yüzü öğrencilere dönük biçimde konuşmalıdır.
- Uygulama sırasında uygulayıcı, etkinliğin içeriğine göre jest, mimik, ses tonu gibi vurgulamalara dikkat ederek etkinlik sürecini etkili bir biçimde yürütmelidir.
- Etkinlik uygulanırken akış sürecine bağlı kalınmalı, ancak gerekli durumlarda etkinlik akışında yer almayan ek bilgi ve açıklamalar yapılmalıdır.
- Etkinlik uygulanırken öğrencilerin paylaşımlarında gönüllülük esastır. Öğrenciler katılımları için zorlanmamalı ve açık uçlu sorularla teşvik edilmelidir.
- Öğrencilerin ifade ettikleri duygu ve düşünceler, kullandıkları başa çıkma yöntemleri vurgulanmalı, gerekirse herkesin görebilmesi için tahtaya yazılmalıdır.
- İfade edilen duyguların çeşitliliği ve farklılıkları kabul edilmelidir. Öğrencilerin, birbirlerinin paylaşımları ve duyguları ile ilgili olumsuz yorumlar yapmalarına izin verilmeyerek gerekli saygı ortamı sağlanmalıdır.
- Uygulayıcı, yapılacak etkinliğe başlamadan önce öğrencilere aşağıdaki bilgilendirme metninde belirtilen biçimde ya da buna benzer bir açıklama yapmalıdır; “Zaman zaman karşılaştığımız bazı olaylar bizi zorlayabilir, üzebilir, kendimizi mutsuz ve güçsüz hissettirebilir. Bunlar normal tepkilerdir, diğer çocuklar da bu şekilde hissedebilir. Bugün birlikte yapacağımız etkinlikte/uygulamada bu tür üzücü olaylarla karşılaştığımızda kendimizi daha mutlu ve güçlü hissetmemiz için neler yapabileceğimizi öğrenmeye çalışacağız.”
- Bu açıklama öğrencilerin gelişim dönemleri ve bilişsel düzeyleri göz önünde bulundurularak uyarlanabilir.
- Etkinlikler sırasında paylaşımda bulunan öğrencilerin duyguları onaylanmalıdır. “Bu hissettiğin duygular çok doğal ve normal” gibi tepkiler verilebilir.

- Etkinlikler sırasında yapılan resim, bir iletişim aracıdır. Çocuğun duygu ve düşüncelerinin tamamını yansıtmaz. Tek bir resimden yola çıkarak yorum yapılmamalı ve yapılmasına izin verilmemelidir. Eğer resim hakkında konuşmak istenirse, çocuğa resmin ne ifade ettiğini sormak onu daha iyi anlamasına yardımcı olacaktır.
- Çocuklara, resim yaparken amacın güzel resim yapmak değil, duygu ve düşüncelerini kendileri açısından ifade etmek olduğu belirtilmelidir. Somut olarak belli bir şeye benzemesinin bile gerekmediği vurgulanmalıdır.
- Her türlü çizime izin verilmeli, somut ya da soyut tüm resimler kabul edilmelidir .
- Öğrencilerin yaptıkları resimlerde gelişim dönemine uygun olmayan, dikkat çeken, olumsuz içeriklerle karşılaşılırsa okul rehberlik öğretmenine bilgi verilmelidir.
- Çocuklar resim yaparken uygulayıcı, aralarında dolaşmalı, resmi çizmeye teşvik etmeli, ancak çizmek istemeyen çocuklar olursa ısrarcı olmamalıdır.
- Çocukların resimlerini saklama, çöpe atma ya da hiç kimseye göstermeme hakkına sahip olduğu unutulmamalıdır.
- Etkinliği bitirmeden önce öğrencilere, sormak ya da eklemek istedikleri bir nokta olup olmadığı sorulmalıdır.
- Öğrencilere, uygulanan etkinlik konuları ve benzeri konularda her zaman sizinle konuşabilecekleri söylenmelidir.
- Uygulanan etkinliklerden sonra öğrencinin sınıf içi performansı, okula devamı ya da davranışlarını etkileyen herhangi bir değişiklik olup olmadığı gözlemlenmelidir. Gerekli durumlar okul rehberlik öğretmeniyle paylaşılmalıdır.
- Etkinlikte hedeflenen kazanımları pekiştireceği düşünülen durumlarda, uygulanan bölgenin kültürel, sosyal özellikleri düşünülerek, materyal içeriğine eklemeler yapılabilir ve verilen örnekler bölgeye göre uyarlanabilir.
- Bazı etkinliklerde katılımcıların tepkileri beklenmedik ve akışı bozabilecek nitelikte olabilir. Bu gibi durumlarda uygun bir dille etkinlik sonrası bireysel görüşülebileceği belirtilerek etkinliğe devam edilmelidir .

A. OKUL ÖNCESİ - İLKOKUL ÖĞRENCİ ETKİNLİKLERİ*

Etkinlik Adı:	Travma Türü:	Kazanımlar
Hayatımızdaki Kahramanlar	Doğal Afet, Göç, Terör, Cinsel İstismar, İntihar, Ölüm-Yas	• Yaşadığı zorlayıcı olayları ve bunlara eşlik eden duyguları fark eder. • Çevresindeki yardım kaynaklarını fark eder.
Bana Dokunulduğunda Ne Hissediyorum?	Cinsel İstismar	• İyi-kötü dokunuşun özelliklerini söyler. • İyi-kötü dokunuşları ayırt eder.
Parlayan Güneşim	Doğal Afet	• Travmatik yaşantılar sonucunda hissedilebilecek duyguları fark eder. • Travmatik yaşantıların insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için yapılabilecekleri bilir.
Sevgi Küpü	Doğal Afet, Göç, Terör, Cinsel İstismar, İntihar, Ölüm-Yas	• Geleceğe yönelik olumlu duygular geliştirir.
Doğrular ve Yanlışlar	Cinsel İstismar	• İyi ve kötü dokunuşları ayırt eder. • Kötü dokunuşla karşılaştığında ne yapacağını bilir.
Doğal Yüzler	Doğal Afet, Ölüm-Yas	• Travmatik yaşantıların insanlar üzerindeki duygusal etkilerini fark eder.

* Uygulayıcı, etkinlikleri uygulamadan önce gerek görürse grubun ve ortamın özelliklerine uygun bir ısınma etkinliği kullanmalıdır.

Bahçelievler Şehit Sıdkı Kara İlkokulu

Armağan İlici Mah.
Muratpaşa Cad No:1
Merkez/BURDUR

Telefon: 0 (248) 232 17 23
E-posta: 701460@mebk12.tr

REHBERLİK SERVİSİ

www.bahcelievlerio.meb.k12.tr

Görev ve Sorumluluklar

Okul müdürlüklerinin görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 8 – (1) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde okul müdürlüklerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: a) Öncelikle konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış personelden olmak üzere okul ekibinin kurulmasını sağlar. b) Başta okul ekibi olmak üzere, okul bünyesindeki tüm öğretmen ve personelin konuyla ilgili eğitim almasını sağlar. c) Okul rehberlik hizmetleri programına dâhil edilen psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesini sağlar. ç) Oluşturulan okul risk haritasına göre travma/kriz durumlarına yönelik koruyucu, önleyici ve güçlendirici çalışmaların yürütülmesini sağlar. d) Okuldaki psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalarda kolaylaştırıcı önlemler alır ve yerel imkânlardan faydalanır. e) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesi için ekiplere gerektiğinde çalışma odası tahsis eder. f) Travma/kriz durumlarında okul ekibinin il/ilçe ekipleri ile eşgüdüm içerisinde hareket etmesini sağlar. g) Travma/kriz durumlarından sonra öğrenci, veli, öğretmen ve okul yardımcı personeline yapılacak bilgilendirme konusunda okul ekibi ile birlikte planlama yapar. ğ) Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtların başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlar. h) Travma/kriz durumları sonucunda hazırlanan raporlar doğrultusunda gerekli önlemleri alarak, oluşturulan raporları il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir. ı) Travma/kriz durumlarında ihtiyaç halinde okulda bulunan tüm öğretmenlere görev verir.

Rehberlik servislerinin görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 9 – (1) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde rehberlik servislerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: a) Psikososyal, koruma, önleme ve krize müdahale konularında sunulacak hizmetleri okul rehberlik hizmetleri programına dâhil eder. b) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri kapsamında okul risk haritasını oluşturur ve gerekli durumlarda travma/krizden etkilenen bireyleri ilgili kurumlara yönlendirir ve izler. c) Okul yönetimine, öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalar düzenler. ç) Okulda olası travma/kriz durumlarına karşı okul genelinde yapılması gereken psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale çalışmalarına ilişkin okul yönetimi ve rehberlik ve araştırma merkezi ile işbirliği yapar. d) Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtları başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutar ve muhafaza eder.

Öğretmenlerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

MADDE 10 – (1) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde öğretmenlerin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: a) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale konularında sunulacak hizmetleri sınıf rehberlik hizmetleri programına dâhil eder. b) Sınıf/şube rehber öğretmeni olduğu sınıfın risk haritasını oluşturur. c) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri çalışmalarına ihtiyaç hâlinde destek verir. ç) Travma/kriz durumlarından etkilenen ya da risk grubunda olan öğrencilerle karşılaştığında gizlilik ilkesi ve etik kurallara uygun bir şekilde okul rehberlik

Okul psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibi

MADDE 13 – (1) Okul müdürü veya okul müdürü tarafından görevlendirilmiş bir müdür yardımcısı başkanlığında, varsa rehberlik öğretmenleri ile rehberlik hizmetleri yürütme komisyonu üyesi her sınıf düzeyinden en az bir sınıf rehber öğretmeninden oluşur.